

WAAR NEMINGEN

Vallende boommarters, niet kapot te krijgen!

Sinds 1993 inventariseer ik in een aantal gebieden op de Veluwezoom het gebruik van holle bomen door boommarters (Lutra 43(2)). Dat gebruik is te herleiden aan latrines en prooiresten bij holle bomen. Op de Veluwe zijn die sporen in de periode november tot juli te vinden. Op dinsdag 26 november 2002 liep ik een eerste verkennend rondje op de Imbosch (Veluwezoom), langs de bomen die voorgaande jaren bij boommarters in trek waren. In een beukenvak vond ik, in en onder een levende afgebroken holle beuk, ongeveer 8 uitwerpselen, waarvan er één kakelvers was. Direct besloot ik om in de schemering terug te komen en te kijken wat er te voorschijn zou komen.

Om 16.30 uur vleide ik mij tegen een boom in de buurt en wachtte af. Om 17.31 uur hoorde ik zacht gekrabbel aan de stam en kort daarop werd, tegen de half bewolkte hemel, het silhouet van een klimmende boommarter zichtbaar.

Gezien het formaat denk ik dat het een vrouwtje was. Zij klom één van de twee nog aanwezige zijtakken in en balanceerde, ongeveer zeven meter hoog, op de dunne twijgen. De boommarter maakte vervolgens een sprong van ongeveer één tot twee meter om in een zijtak van de naaststaande dode beuk te komen. Blijkbaar kreeg ze niet voldoende grip, aangezien ze (geluidloos) naar beneden stortte. De klap waarmee ze neerkwam was verre van geluidloos en de schrik zat er bij mij goed in. Ze was echter amper op de grond of ze 'vloog' tien meter verder al weer een boom in, alsof er niets aan de

hand was. Via de toppen van die boom vertrok ze naar de rand van het beukenvak de dichte begroeiing in.

Dat boommarters van enkele meters hoogte uit een boom springen en daar niets aan overhouden, had ik al eens

meegemaakt. Ook het vallen van enkele weken oude jongen had ik al eens meegemaakt; dat is zeker niet zeldzaam. Soms raakt het jong in kwestie daarbij gewond of sterft het uiteindelijk. Schijnbaar zijn volwassen boommarters erop gebouwd om valpartijen van relatief grote hoogte te overleven zonder er een schrammetje aan over te houden (behalve flinke spierpijn de volgende dagen?). Als boommarter lijkt het mij ook wel verstandig om tegen een stootje te kunnen als je door de boomkruinen rent en springt.

Vilmar Dijkstra

Overdag jagende vleermuis

Jaren terug (maart/april 1996) trachtte ik, langs de Geul in Zuid-Limburg, ten zuiden van Epen vlak voor de Belgische grens, foto's te maken van een waterspreeuw. Het jaar daarvoor kwam deze vogel hier tot broeden. Juist ten zuiden van de Volmolen aldaar is een kleine stuw, waar de vogel geregeld kwam foerageren. In plaats van een waterspreeuw zag ik echter een vleermuis vliegen! Op zich is dat niet zo opmerkelijk, maar het beestje trok zich van mijn aanwezigheid niets aan en vloog jagend boven het water, vlakbij een kleine brug. Het viel niet mee om de vleermuis scherp in beeld te krijgen, maar het resultaat viel niet tegen. Het is moeilijk om vanaf de foto vast te stellen om welke soort het ging. Via Zoogmail heb ik om determinatie gevraagd, wat een aantal reacties opleverde. Volgens de één zou het een watervleermuis kunnen zijn, maar is daarvoor wel vrij groot, hoewel dat moeilijk goed is vast te stellen op de foto's. Een ander twijfelde tussen een watervleermuis en franjestaart. De zeer lichte buik zou wijzen op een franjestaart, maar ook watervleermuizen hebben een relatief lichte buik. Op de foto

van boven af wijst de vacht kleur op een franjestaart, maar de oren lijken daarvoor te klein. De vleugels lijken echter relatief breed en er zijn geen uitstekende grote voeten te zien, wat wijst op franjestaart. Een derde deskundige dacht in eerste instantie aan een franjestaart, maar kwam uiteindelijk uit op een meervleermuis, vooral ingegeven door het forse formaat. Wij kwamen er niet uit, maar deze vleermuis heeft in ieder geval het bloed van de vleermuiskundigen wat sneller doen stromen.

Ben Selten

Sputtende potvissen in de Golf van Biskaje

Hoe vaak heb ik niet zitten wegdromen in mijn zoogdiereengids bij de walvissen en dolfinen: zo onbereikbaar en ver weg dacht ik. Maar volgens de Engelse veldgids 'Whales & Dolphins of the European Atlantic', die hierna wordt besproken, kun je in de Golf van Biskaje en in het Engels Kanaal 26 soorten walvissen en dolfinen waarnemen. Zoveel soorten en zo dicht bij huis! Dat dit waar is heb ik ontdekt tijdens een driedaagse tocht op de veerboot van Portsmouth (UK) naar Bilbao (Spanje). Vol opwindning stapte ik op 21 september 2002 met mijn kersverse echtgenoot op de 'Pride of Bilbao' van P&O-ferries om drie dagen lang, vanaf dek 11 ongeveer 32 meter boven de golven, over zee te speuren naar zeezoogdieren.

De eerste ochtend konden we aan boord van het schip in de bioscoop een lezing bijwonen van een natuurgids, die tijdens de boottocht op dek 11 uitleg geeft over de zeezoogdieren en zeevogels die worden waargenomen. Op dit dek is ook een groot informatiepaneel met duidelijke tekeningen om je te helpen bij het herkennen van de walvissen en dolfinen die je kunt waarnemen. Al snel werden de eerste tuimelaars en bruinvissen gezien, gevolgd door twee dwergvinvissen.

Toen we 's middags de Golf van Biskaje bereikten, daar waar het ondiepe Engels Kanaal overgaat in de diepe oceaan, zagen we een grote groep gewone dolfinen en een kleine groep gestreepte dolfinen, die de boeggolven van de veerboot als speelplek hadden gekozen. Heerlijk om naar te kijken tot de opwindning tot een hoogtepunt steeg toen iemand riep dat er spuitende walvissen te zien waren. Het ging om vijf potvissen en een gewone vinvis. Met behulp van kijkers en telescopen konden

deze walvissen goed bekeken worden. De natuurgids vertelde ons dat de potvissen vaak 50x spuiten (ademhalen) en dan weer duiken om ongeveer vijftig minuten onder water te zoeken naar voedsel. Doordat ze vrij snel waren opgespoord konden we de potvissen en de vinvis een paar minuten goed volgen, tot ze weer gingen duiken. Een adembenemend gezicht. Ook verrassend om twee soorten walvissen gelijktijdig te zien. Een groep van 115 grote pijlstormvogels zorgde ook voor de nodige opwindning. Aan het eind van de dag konden we lekker napraten in een speciale 'zeezoogdierenkamer'. Op de wanden was informatie aangebracht van alle zeezoogdieren die je tijdens de boottocht kunt waarnemen. De vaarroute was op de muren aangegeven, met daarbij de soorten die op dat deel van de route het meest worden waargenomen. Deze informatie is verzameld door onderzoekers van ORCA, een Engelse organisatie die twee maal per maand op de veerboot meevaart in het kader van een monitoringsproject dat al enige jaren loopt en waarvan de resultaten op een website worden gepubliceerd. Tijdens ons verblijf aan boord was dit onderzoeksteam ook aanwezig. Zo konden wij onze waarnemingen vergelijken met die van hen. Het is fijn als deskundigen jouw waarnemingen bevestigen. Ook krijg je te horen wat je gemist hebt (gelukkig niet zo veel).

De tweede dag kwamen we in de ochtend in Bilbao aan. Na een kort oponthoud vertrokken we eind van de ochtend weer richting Portsmouth. Vlak bij de kust zagen we zeven vrienden aan bakboord en misten we acht tuimelaars aan stuurboord. Met enige regelmaat werd een spuitende walvis (vin-

vis?) gemeld, maar deze kregen we niet goed in beeld. Er was ons verteld, dat we die middag over een diepe 'canyon' zouden varen, waar vaak Cuviers spitsnuitdolfinen worden gezien. Aan het eind van de dag hoorden we dat er door het onderzoeksteam drie aan stuurboord waren gezien (zelfs springend uit het water wat erg bijzonder is), maar deze hebben wij dus gemist, doordat we op dat moment naar zeevogels aan bakboordzijde zaten te kijken. Flink balen dus, maar als troost gaf het onderzoeksteam ons een heerlijke pint bier.

De derde dag, bij het krieken van de dag, weer op onze uitkijkpost en meteen beloofd met een grote groep bruinvissen dicht bij de Franse kust. Omdat we zo fanatiek waren mochten we van Dylan Walker (auteur van de bovengenoemde determinatiegids) mee naar dek 12 boven de stuurhut, waardoor je ook vóór de boot kon kijken. Dit leverde ons niet alleen twee Risso's dolfinen (grijze dolfinen) op, die samen met een tuimelaar naar de boeggolven kwamen, maar ook drie stormvogeltjes. Die middag werd door de natuurgids in de bioscoopzaal filmmateriaal getoond van waarnemingen die vanaf de veerboot waren opgenomen. Om bij te watertanden zo mooi. Veel te snel kwam de bootreis tot een einde. Tijdens deze tocht zijn 10 van de 26 zeezoogdiersoorten waargenomen die je kunt zien op deze tocht, waarvan wij er 9 hebben gezien. Het herkennen van zeezoogdieren is, met een goede voorbereiding en met ondersteuning van de natuurgids, een haalbare zaak. We hebben ervan genoten en reken maar dat we deze tocht nog eens over gaan doen!

Kris Joosten

Meer informatie:

<http://www.poportsmouth.com>.

<http://www.companyofwhales.co.uk>.